1954 1960 1970 2012

Üretim, Taahhüt, Ticarette Gelişme ve Yeniden Örgütlenme Gerekliliği

1970'lerin başlarında Alarko'nun sanayi üretimi gelişmiş ve çeşitlenmiş, taahhüt işlerinde "anahtar teslim tesis kurma" aşamasına gelinmiş, ticaret tüm Türkiye'ye yayılmıştı. Yeniden örgütlenme zorunluydu.

Alarko 1970'lerin başında üretim kapasitesi ile bir sanayi şirketi haline dönüşürken aynı zamanda gelişen yapısı içinde yeniden örgütleniyordu.

Alarko 1954 yılında bir kolektif şirket olarak İshak Alaton ve Üzeyir Garih Beyler tarafından "ısıtma, klima, rutubetlendirme, havalandırma, kurutma, soğutma tesisleri" alanlarında iş yapmak üzere Vefai Hanı'nda tek bir odada kurulduktan sonra "mühendislik" alanına önem vererek başlangıçta 9-10 mühendisten oluşan kadrosu ile termodinamik konusundaki çözümler gerektiren ticari ve endüstriyel ısıtma, havalandırma ve hava koşullandırma sorunlarına yönelmişti. Bu doğrultuda tümüyle yerli olanaklarla, o güne kadar Türkiye'de yapılması düşünülmeyen karmaşık projeleri üstlenmiş, aralarında Merkez Bankası Banknot Matbaası gibi hassas ve Sümerbank Malatya Ek Dokuma Tesisleri ile daha bir çok o dönemin en büyük tekstil fabrikalarında hava koşullandırma işlerini başarıyla gerçekleştirmiş, piyasada "teknik bir firma" olarak tanınmıştı.

Bu arada tüm işler Galata Perşembe Pazarı'ndaki ofisten yönetiliyordu. Bu ortamda muhasebe ve mühendislik işleri dışında belirgin bir iş ayrımından ve organizasyondan söz edilemez. İşe göre örgütleniyor, Üzeyir Garih Bey'in ifadesiyle "herkes her işi yapıyordu". Şirketin mali yapısının henüz güçlenmediği, iş kapasitesinin dolayısıyla çalışan sayısının sınırlı olduğu koşullarda, taahhüt işlerinin dağınıklığı da dikkate alınırsa Alarko gibi küçük bir şirket için böylesine esnek bir yapı avantajlar sağlıyordu.

1961 yılı Alarko'nun örgütlenmesinde önemli bir yıldı; Alarko anonim şirkete dönüştü. Bu dönüşüm idari ve mali olarak Alarko'yu güçlendirirken "mühendislik" alanındaki faaliyetlerin yeniden örgütlenmesinde etkin olmadı; işler yine eskisi gibi yürüyordu. Aynı yıl Alarko'nun hava koşullandırma alanında bir ortaklıkla endüstriyel alanda bir tesis kurma projesine başlaması mühendislik alanındaki çalışmaları genişletti ve çalışan mühendis sayısı kısa sürede otuza çıktı.

Alarko'nun Karaköy Necatibey Caddesi No 84'deki tarihi binası

1963 yılında ilk fabrika, iştirak halinde ALDAĞ adıyla kuruldu. Bununla birlikte Alarko'nun istihdam ettiği mühendis, tekniker ve işçi sayısında önemli bir artış oldu. Üretim başlı başına bir faaliyet alanı haline geldi. Isıtma, havalandırma, hava koşullandırma alanında ihtiyaca göre cihaz üretimi başladı. Üretim bu süre içinde çeşitlendi.

Öte yanda Alarko kurulduğundan bu yana dışardan ürün ithalatı yapıyordu. İlk ithal edilen ürünler Bentone, Safety ve Osmund marka mazot brülörleri ve Billmark marka otomatik klimalardı. 1960 yılında piyasaya sürülen "Golden Flame" marka brülörler "Türk ve İsveç mühendislerinin ortak çalışmaları sonunda memleketimiz şartlarına en uygun şekilde geliştirilmiş özel tip ağır yağ brülörü" olarak tanıtıldı. 1966 yılında ise, daha sonra Alarko marka brülörlerin tasarlanması ve üretilmesinde temel olacak Monarch marka ağır yağ brülörleri ürün listesine dahil edildi. Alarko bu temel ürünün yanı sıra ısıtma ve hava koşullandırma işlerinde gerekli temel ürünler ve donanımları da ithal ediyordu. İthalat işleri merkez ofisten yürütülüyordu. O günün koşullarında döviz darboğazı ve ithal ikameci sanayi politikaları nedeniyle ithalat yapmak zordu. Bunların satılması da bir sorundu.

1965 yılında Galata Perşembe Pazarı'ndaki merkez ofisinde kısa adlandırması ALFENAŞ olan Alarko Fenni Malzeme Ticaret ve Limited Şirketi kuruldu. Bu şirketin görevi "distribütörlük", yani Alarko'nun ithalatını ve imalatını yaptığı ürünlerin pazarlama ve satışını yapmaktı. Alarko'nun bulunduğu Sungurlar İş Hanı'nın giriş katı, diğer Perşembe Pazarı mağazaları gibi satılan ürünlerin teşhir edildiği bir satış ofisi gibi düzenlendi.

Böylece 1960'lı yılların ortalarıda Alarko'nun yaptığı ısıtma, havalandırma ve hava koşullandırma "taahhüt" işleri Alarko merkez, fabrika ve atölyelerde yapılan "üretim" ALDAĞ, "pazarlama ve satış işleri" ALFENAŞ olarak örgütlen-

mişti. Ancak bu örgütlenme iş tarifleriyle ve kesin organizasyon şemalarıyla şekillendirilmemişti. Çalışanların belli bir görevi vardı. Ancak Üzeyir Garih Bey'in ifadesiyle yine "herkes her işi yapıyordu". Bu örgütlenme hızlı gelişme sürecine bir süre yararlı olsa da çalışan ve iş sayısı artınca kargaşaya ve verimsizliğe yol açmış, daha önce anlattığımız gibi ABD'den getirilen bir uzmanın önerileri doğrultusunda yeniden örgütlenmeye gidilmişti.

1966 yılında ALSAC Fabrikası'nın kurulması Alarko için sadece sanayi faaliyetleri bakımından değil gelişen şirket yapısının yeniden organizasyonu için de bir dönüm noktası oldu.

İstanbul'da Rami Topçular'daki Alsac Fabrikası "merkez" haline gelirken, Perşembe Pazarı'ndaki ofis "İrtibat Bürosu" olarak düzenlendi. 1967 yılında ALFENAŞ, Gebze'deki tesislere taşınana kadar önce ALFENAŞ ve Alarko'ya, sonra Alarko SANAYİ ve TİCARET AŞ'ye ev sahipliği yapan Karaköy'deki Necatibey Caddesi 84 numaradaki dört katlı tarihi binaya taşındı. Giriş katı yine mağaza olarak düzenlenirken, diğer katlar idari,

Ankara Şubesi'nin ilk ofisi. Anbarlar Yolu 4/1 Sıhhiye. Alarko Çankaya'daki binasını satın alıncaya kadar bu ofiste çalıştı.

İzmir Şubesi'nin ilk ofisi. Gümrük İş Hanı 40 Gümrük Meydanı İzmir.

Adana Şubesi'nin ilk ofisi.

mali ve mühendislik işlerine ayrıldı. Servis ve bakım işleri ile yedek parça bölümlerinin ilk örgütlenmeleri yapıldı. İlk servis ve bakım talimatları ile yedek parça katalogları yayınlandı.

ALFENAŞ önceleri "distribütörlük" olarak tanımlanırken daha sonra "satış merkezi" olarak adlandırıldı.

Aynı yıl Ankara Şubesi açıldı. Ankara Şubesi İç, Doğu ve Güneydoğu ile Karadeniz bölgelerinden sorumluydu. 1971 yılında ise Ege ve Akdeniz bölgelerinden sorumlu olan İzmir Bürosu kurullacak, daha sonra Adana Bürosu'nun açılmasıyla Alarko tüm Türkiye çapında örgütlenecekti.

1967 yılında Alarko'da çalışan makine mühendisi sayısı 41'i bulmuştu. Bunların dışında 4 inşaat mühendisi, 4 mimar ve 4 elektrik mühendisi daha çalışıyordu. Toplam mühendis kadrosu 53'tü. Şirketin kuruluşu sırasında işe başlayan mühendislerin hemen hepsi kadrodaydı; Alarko'nun gelişimiyle birlikte 10 seneyi aşan bir deneyime sahip olmuşlardı. Bu ortamda şirkete yeni katılan mühendisler hızla yapıya uyum sağlıyor ve iş deneyimi kazanıyorlardı. Bu durum, her ne kadar esnek bir örgütlenme olsa da Alarko'nun teknik birikim yapabilmesi ve bunu geliştirebilmesinde önemli bir etken oldu.

1970'den sonra Alarko Holding'in bünyesinde toplanacak olan değişik alanlardaki çok sayıda şirket Alarko'nun Necatibey'deki binasında bir veya birkaç masa ve çalışandan başlayarak giderek bir bölüm haline dönüşen sürecin içinde oluşacaktı.

Alsac Fabrikası 1960'ların sonlarında 400'ü aşkın işçi ve teknisyen çalıştıran orta büyüklükte bir üretim tesisi haline gelmişti. Fabrika, taahhüt, pazarlama ve satış faaliyetlerine göre daha belirli ve geleneksel posta düzenlemesine uygun olarak disiplinli bir örgütlenmeye sahipti.

1970'lerin başında Alarko, geçen sayımızda anlattığımız gibi Alsac ve Aldağ Fabrikalarında ürettiği ısıtma, soğutma-klima, havalandırma, su şartlandırma cihazları ve donanımları, değişik tipte pompalar, kumanda tabloları ile kendi alanında bir sanayi şirketi haline gelmişti.

Alarko 1960'ların sonunda ısıtma, havalandırma, hava koşullandırma, su şartlandırma gibi alanlarda, bazılarını önceki sayılarımızda tanıttığımız, madeni cihaz, eşya ve makine üretimi alanında Arçelik, BMC Kamyon, Çelik Halat ve Tel, Uzel Traktör fabrikaları; elektrik aksamı ve makinaları alanında AEG Motor, Kavel Kablo, Rabak Elektronik, Türk Kablo Türk Siemens Kablo fabrikaları; tekstil alanında Sasa, Polylen, Orta Anadolu Tekstil, Vakko fabrikaları ile Sümerbank'ın Malatya, Denizli, Erzincan, Adıyaman, Karaman, Nevşehir, Bergama, Diyarbakır ve Adana fabrikaları ve tesisleri; ilaç kimya ve meşrubat alanında Birleşik Alman ve Roche İlaç, Coca Cola (İstanbul ve Adana) Ege Biracılık, Erciyes Biracılık fabrikaları; değişik sanayi alanlarında İzmit Petrokimya, İpraş, Seka Akus

Alarko'NUN İLK LOGOLARI

1954-1960

Kuruluş Belgesi'nin altında yer alan ilk logo (üstte). Logonun düz harflerle yazılmış başka bir versiyonu (altta).

1960-1970

Alarko'nun 1970'lerin ortalarına kadar kullanacağı ikinci logosu (en üstte ve ortada). Alsac Fabrikası'nın ilk logosu (1970'ler)

Kağıt, Başkent Çimento, Akdeniz Gübre Tesisleri ile Şişe Cam Topkapı, Paşabahçe, Çayırova fabrikaları; kamu, ticari ve sosyal alanda Merkez Bankası Banknot Matbaası ve Genel Müdürlüğü, İstanbul Manifaturacılar Çarşısı, İstanbul AKM, Deniz ve Kara Harp Okulları, Selimiye Kışlası, Hacettepe Üniversitesi, Halk Bankası ve Akbank Genel Müdürlükleri, ODTÜ Mimarlık ve Kimya Fakülteleri ile kütüphane ve kafeterya, Işık Lisesi, sağlık alanında Adana Devlet, Haydarpaşa Göğüs, SSK Bakırköy Doğumevi, Elazığ ve Balıkesir hastahaneleri gibi büyük ve önemli taahütleri başarıyla gerçekleştirmişti.

Bu işler Alarko bünyesinde, daha sonra ALSİM gibi ana şirketlerden birini oluşturacak bir bölüm tarafından yürütülüyordu.

1970'li yılların başında Alarko artık "anahtar teslim komple sınai tesis" taahütlerine hazırdı. Ancak tüm bu gelişmeler yeni bir şirket organizasyonunu gerektiriyordu; Alarko 1973 yılında holding yapısında yeniden örgütlendi.